

УДК 94(4)(498):355.48(477:470+571)"2014/2024"

<http://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-28-6>

Віднянський С.В.

<https://orcid.org/0000-0002-8825-7024>

Вовканич І.І.

<https://orcid.org/0000-0001-7170-197X>

СТАВЛЕННЯ ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВА РУМУНІЇ ДО ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто еволюцію українсько-румунських відносин, які набули нової якості та особливо значення після початку російсько-української війни в 2014 р. Зазначається, що тривалий час сусідні країни були багато в чому terra incognita одна до одної. Республіка Румунія з початку незаконної тимчасової окупації РФ Криму в 2014 р. засуджувала агресивні дії Кремля і підтримувала територіальну цілісність України, приєдналася до всіх європейських санкцій проти Росії через порушення територіальної цілісності України, забезпечувала дипломатичну підтримку України та її євроінтеграційний курс на міжнародній арені, поглиблювала двосторонні відносини.

Поворотними подіями в українсько-румунських відносинах стали Революція гідності 2013-2014 рр. в Україні, а також початок російсько-української війни і особливо – трагічні події лютого 2022 р. – широкомасштабне вторгнення Росії в Україну. День 24 лютого 2022 р. істотно змінив сприйняття румунами українців, а також ставлення українців до Румунії. Зокрема, із самого початку війни президент і уряд Румунії засудили агресивні дії Росії і разом з громадськістю, діаспорою та румунською національною спільнотою Буковини підтримують Україну та українців, надаючи їй всебічну допомогу, адже румуни розуміють, як наголошував президент Республіки Румунія Клаус Йоганніс, що «Україна нині воює та боронить не лише себе, а за всю Європу».

Ключові слова: Румунія, українсько-румунські відносини, російсько-українська війна, широкомасштабна російська агресія проти України.

Якщо на анексію, а точніше – тимчасову окупацію Криму РФ у 2014 р., що поклала початок сучасній російсько-українській війні, реакція міжнародного співтовариства була не зовсім адекватною і рішучою щодо підтримки територіальної цілісності України, то неспровокована й брутальна широкомасштабна збройна атака Росії на Україну в лютому 2022 р. не залишила вибору державам західної демократії, які були вимушені визнати цю агресію нападом на європейські та євроатлантичні демократичні цінності, на основоположні принципи, на яких будується Організація Об'єднаних Націй. Як наслідок – вперше у вітчизняній та світовій історії безпрецедентна міжнародна підтримка України та потужний тиск на країну-агресорку – Росію проявляється в активній політичній, фінансовій, воєнній, гуманітарній допомозі Україні державами-членами ЄС і НАТО та іншими країнами: загалом, понад 50 держав світу надають таку допомогу Україні під час війни, зокрема наш західний сусід – Республіка Румунія [1, с. 25-64].

Відносини між нашими країнами після розпаду СРСР та здобуття Україною незалежності відзначилися складними процесами двосторонніх відносин, зокрема щодо розв'язання територіальних проблем, дотримання прав національних меншин, мовного питання тощо. Певним проривом у цьому плані став підписаний 2 червня 1997 р. в м. Констанца Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною і Румунією, який створив механізм для розв'язання двосторонніх, зокрема територіальних проблем. Утім і надалі територіальної суперечки продовжувалися, зокрема тяжбами в міжнародному суді ООН у 2004-2009 рр. щодо делімітації континентального шельфу й виключної економічної зони між двома сусідніми країнами в Чорному морі. Час від часу відновлювалися також дискусії щодо історичного минулого наших народів, прав національних меншин в Україні та Румунії. Мало того, тривалий час українці та румуни сприймали одне одного переважно через наявність значних проблем в обох країнах – бідності, корупції, політичної нестабільності тощо, що не давало можливостей повністю розкрити потенціал взаємодіючої співпраці двох сусідніх країн. А загалом, для більшості громадян України та Румунії, можливо за винятком прикордонних областей України та повітів Румунії, сусідня країна була багато в чому *terra incognita*. Утім їх об'єднувала, як стверджує експерт Ради зовнішньої політики «Українська призма» С. Герасимчук, «одна важлива спільна риса в Румунії, як і в Україні, без захвату ставляться до РФ» [2], а також те, як заявила міністерка закордонних справ Республіки Румунія Лумініца Одобеску, що війна Росії проти України «торкнулася безпосередньо Румунії». «Українці не тільки захищають свою країну, вони також захищають нас, нашу безпеку, нашу свободу, тому що те, що Росія робить у цій незаконній, жорсткій, невинуватій війні, загрожує й іншим» [3], – наголосила очільниця румунської дипломатії.

Поворотними подіями в українсько-румунській відносинах стали Революція гідності взимку 2013-2014 рр. в Україні, яка асоціювалася румунами з поваленням комуністичної диктатури Н. Чаушеску взимку 1989 р., а також початок російсько-української війни у березні 2014 р. і трагічні події лютого 2022 р. – широкомасштабне вторгнення Росії в Україну. Зокрема, день 24 лютого 2022 р. істотно змінив сприйняття румунами українців, а також ставлення українців до Румунії. У зв'язку з цим заслуговує на увагу інтерв'ю директорки Румунської служби Радіо Свобода Елени Нарциса Танасе українській газеті «Новини Приазов'я» 31 січня 2024 р. «Румуни виступають на підтримку України. Однозначно. Тут немає політичних партій або громадських груп, які б підтримували Росію. Румуни однозначно проти Путіна та Росії, за їхньою поведінкою зараз. Це стосується довгого історичного періоду російської окупації та радянської окупації Румунії після Другої світової війни. Колективна пам'ять працює проти Росії в Румунії. Навіть найбільше антизахідні партії... не наважаться висловлювати проросійські позиції. Румуни однозначно проти

Путіна», – наголосила журналістка. Втім, вона зауважила, що підтримка румунським суспільством українського народу на початку повномасштабного вторгнення РФ була набагато більшою і щирішою, ніж підтримка румунської влади. «Але щоб бути точною, румунська держава виступає на захист України», - підсумувала румунська журналістка [4].

Дійсно, Республіка Румунія з початку незаконної тимчасової окупації РФ Криму в 2014 р. засуджувала агресивні дії Кремля і підтримувала територіальну цілісність України, приєдналася до всіх європейських санкцій проти Росії через порушення територіальної цілісності України, забезпечувала дипломатичну підтримку України та її євроінтеграційний курс на міжнародній арені, поглиблювала двосторонні відносини. З 2017 по 2019 рр., наприклад, між урядами двох сусідніх держав було підписано 12 угод про співпрацю в різних сферах, зокрема у військовій. Зокрема, 7 вересня 2020 р. під час візиту міністра закордонних справ України Д. Кулеби до Бухаресту було підписано нову Угоду про військово-технічне співробітництво України та Румунії, а вже 8-10 вересня 2020 р. в Одеській області було проведено українсько-румунські військові навчання. 23 лютого 2022 р. Румунія засудила дії Росії, яка визнала незаконні формування на території України «ДНР» та «ЛНР». А з початком повномасштабного нападу РФ на Україну, який президент Румунії Клаус Йоганніс засудив як «цілковито нелегальний шлях масового воєнного насильства проти незалежної і суверенної держави», румунський уряд разом із діаспорою та румунською національною спільнотою Буковини підтримують Україну та українців, адже румуни розуміють, що «Україна нині воює та боронить не лише себе, а за всю Європу» [5]. До речі, президент Республіки Румунія був серед перших лідерів країн, які відвідали Україну на початку широкомасштабного російського вторгнення. «Клаус Йоганніс є послідовним прихильником підтримки України, попри те, що до 2022 р. він неодноразово наголошував на існуванні певних проблем у діалозі з Україною через статус етнічних румунів, – зазначають експерти Центру Разумкова. – Саме Йоганніс став своєрідним локомотивом виведення відносин України та Румунії на рівень стратегічного партнерства, а підтримка територіальної цілісності України й засудження російської агресії Румунією були послідовними з 2014 р., і після початку повномасштабного вторгнення Бухарест відіграв значиму роль у наданні Україні різноманітної термінової допомоги» [6. с. 7].

Прийняття і надання житла вимушеним переселенцям з України, відправка гуманітарної допомоги, палива, військового обмундирування, зброї та боєприпасів Збройним силам України, медичного обладнання й медикаментів, заборона використання румунських портів на Чорному морі і на Дунаї кораблями під російським прапорами, співпраця з Туреччиною щодо знешкодження мін у Чорному морі, допомога в справі експорту українського зерна, маніфестації на підтримку України і засудженням злочинів РФ під російським посольством в Бухаресті – це не повний перелік проявів підтримки

та допомоги Румунії Україні. Наприклад, 3 липня 2014 р. Румунія першою з країн-членів ЄС ратифікувала Угоду про асоціацію між Європейським Союзом і Україною, а 27 лютого 2022 р. однією з перших країн оголосила про підтримку санкцій Європейського Союзу проти Росії. 14 травня 2022 р. одним з перших румунське посольство відновило свою роботу у Києві після віроломної атаки російських окупантів на столицю України. Румунія була також однією з перших країн, яка почала поставляти Україні летальну зброю. Як заявив міністр оборони України О. Резніков, «це сотні одиниць стрілецької зброї, десятки тисяч таких необхідних боєприпасів і запасних частин для різного озброєння». Лише за перший рік великої війни Румунія надала Україні 15 пакетів військової допомоги. Саме в Румунії створено центр навчання українських пілотів та персоналу для обслуговування винищувачів F-16 [7]. А через падіння уламків російських ракет і дронів на її території Румунія закрила небо літакам і дронам в 30-кілометровій зоні від кордону з Україною і розпочало будівництво бомбосховищ у невеликому прикордонному селі Плауру, де були знайдені перші уламки російських БПЛА. Також необхідно підкреслити, що коли зазнав краху офіційний зерновий коридор ООН, Румунія та Україна змогли досить швидко налагодити альтернативні шляхи зернового та іншого українського експорту [8].

Румунські лідери також різко відреагували на звірство російської армії в Україні. Зокрема, президент К. Йоганніс наголосив на потребі розслідувати бучанську трагедію та притягнення усіх винних до відповідальності. «Вторгнення Росії в Україну має жахливі, невимовні наслідки – кадри з Бучі та інших міст України мають бути нагадуванням усьому світу, що ми повинні припинити цю незаконну агресію і що всі винні мають відповісти! Сподіваюсь на тріумф міжнародного правосуддя!», – написав президент Румунії у Twitter. Румунський прем'єр-міністр Ніколае Чуке, своєю чергою, 26 березня 2022 р. в інтерв'ю заявив, що «протизаконна, неспровокована, брутальна агресія проти України є найбільшим випробуванням з часів Холодної війни і відкриває нову сторінку у європейській історії» і тому НАТО має радикально розширити свій мандат, щоб відповідати викликам нового покоління. А міністр закордонних справ Румунії Богдан Ауреску після зустрічі з українським колегою Дмитром Кулебою 22 квітня заявив, що його країна підтримує європейські прагнення України і наголосив: «Ми єдині з українським народом. Загиблі в Україні – це наші брати і сестри, наші батьки і наші діти. Ці злочини не повинні залишатися безкарними, і Румунія підтримує міжнародне розслідування дій Росії... Україна має перемогти у цій війні, і я переконаний, що вона перемаже» [9].

У своєму виступі на 77-й сесії Генеральної Асамблеї ООН у вересні 2022 р. президент Румунії Клаус Йоганніс знову заявив, що війна, розв'язана Росією проти України, спричиняє неприпустимі порушення норм та принципів міжнародного права, зокрема основних прав людини. «Наслідки цієї війни мають глобальний характер і не обмежуються питаннями нашої безпеки. Вони

спричиняють неприпустимі порушення норм та принципів міжнародного права, включаючи міжнародне гуманітарне право, та основних прав людини. Крім того, вони впливають на сталий розвиток у всьому світі», – зазначив румунський лідер, додавши, що це має викликати стурбованість у всіх держав, незалежно від того, наскільки вони віддалені від війни, і що треба діяти негайно та підтримати усіх, хто бореться за свободу й демократію [10, с. 159].

З початку широкомасштабного російського воєнного вторгнення в Україну Румунія оперативно відреагувала, щоб надати допомогу українським біженцям і вже 24 лютого 2022 р. відкрила кордони для українських утікачів від війни. За інформацією МВС Румунії від 15 квітня 2022 р., з початку російсько-української війни до країни загалом прибуло понад 600 тисяч осіб з України, але більшість з них вирішило продовжити подорож у інші країни. На той час у Румунії проживало 70 тисяч українців, з яких понад 10 тисяч звернулися за отриманням державної допомоги. Зокрема, допомога українцям в Румунії становила понад 63 мільйони євро, що складалася з безкоштовного доступу до медичних послуг, освіти, а також заходів підтримки дітей, забезпечення безкоштовного транспорту по території Румунії, відкриття ринку праці. Вже 25 лютого 2022 р. благодійна фундація Румунський об'єднаний фонд за підтримки Посольства Румунії у США започаткувала Український фонд миру з метою зібрати не менше 100 тис. доларів на підтримку українських біженців у Румунії. А в березні того ж року в румунському місті Хусі запрацював гуманітарний хаб, створений благодійною організацією «Help Ukraine» для допомоги передусім південним регіонам України. Перебуваючи у складі делегації лідерів провідних європейських держав в Києві напередодні саміту Ради ЄС щодо надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу 16 червня 2022 р., президент Румунії К. Йоганніс на прес-конференції з приводу гуманітарної допомоги Україні повідомив: «Один мільйон триста тисяч українців перетнули наш кордон – здебільшого жінки та діти.... Ми маємо мобілізацію громадянського суспільства – разючу, небувалу підтримку України та українців» [11]. А станом на березень 2023 р. українсько-румунський кордон перетнули вже понад 2 мільйони осіб, з яких понад 120 тисяч попросили у Румунії тимчасового захисту [2].

Необхідно зазначити, що важливу роль в гуманітарній допомозі українцям під час війни відіграє українська діаспора в Румунії, зокрема громадська організація Союз українців Румунії (СУР). Пріоритетним завданням діяльності Союзу в умовах повномасштабної російсько-української війни стала допомога Україні й громадянам України, які залишилися в Україні або вирішили шукати притулку в інших країнах. У тісній співпраці з державними інституціями Румунії, разом з усіма повітовими філіями та місцевими організаціями СУР здійснює свою роботу за такими напрямками: надання консультаційної допомоги, юридичний, психологічний та перекладацький супровід, пошук житла, гуманітарна допомога для українських біженців у Румунії, збір і

транспортування гуманітарних вантажів в Україну, сприяння продовження освіти учнями і студентами з України, їх інтеграції в громади чи шкільні заклади, адаптації до системи освіти Румунії, культурні й спортивні заходи. Крім цього, Союз продовжує виконувати свої статутні зобов'язання з метою захисту і збереження етнічної, мовної, культурної та релігійної самобутності етнічних українців, зміцнення їх національної свідомості, захисту індивідуальних і колективних прав членів організації та зміцнення румунсько-українського співробітництва [12, с. 83-97].

Підтвердженням дієвої підтримки Румунією України є також й те, що в травні 2022 р. Румунія вирішила втрутитися на користь України у справі в Міжнародному суді проти Російської Федерації. А влітку 2023 р. Румунія та Україна відновили залізничне сполучення на ділянці Рахів - Ділове - Валя-Вішеулуй. Через російське вторгнення в Україну румунський порт Констанца став альтернативною точкою для перевалки українського експорту (передусім зерна та олії) на тлі морської блокади Росією українських портів. Зокрема, через нього протягом 2023 р. було відвантажено 36 млн т зерна (у два рази більше, ніж у 2022 р.), при цьому 40% відвантаженої продукції – це зерно з України. Нині в Констанці будується новий зерновий термінал [8].

На початку 2023 р. уряди Румунії та Молдови оголосили про низку логістичних проєктів для поліпшення транспортування товарів з України, особливо зерна. Зокрема, спільними зусиллями Румунія і Молдова побудують понтонний міст через прикордонну річку Прут, щоб поліпшити транспортування вантажів з України, в першу чергу продовольства [14]. В Румунії також планують побудувати новий порохований завод і створити потужності для виробництва боєприпасів (і не тільки за стандартами НАТО, а й для того, щоб поповнювати запаси України у частині озброєнь, які ЗСУ використовують для боротьби з Росією).

Румунія ухвалила також декілька важливих політичних рішень щодо України. У листопаді 2022 р. румунські депутати та сенатори проголосували за Декларацію румунського парламенту про засудження навмисного голоду – Голодомору, якого зазнав український народ внаслідок радянської окупації у 1932-1933 рр. Також восени 2022 р. Румунія стала членом Спільної слідчої групи з розслідування тяжких міжнародних злочинів в Україні, до якої раніше увійшли держави Балтії, Польща та Словаччина. А в лютому 2023 р. парламент Румунії на спільному засіданні обох палат схвалив декларацію до річниці повномасштабного вторгнення Росії, яка рішуче засуджує загарбницьку війну РФ та закликає негайно вивести російські війська з України.

Посилюючи відносини солідарності й підтримки з Україною під час широкомасштабної війни Росії проти України, Румунія одночасно здійснила низку кроків щодо обмеження політичного діалогу з РФ. У 2022 р., наприклад, румунська сторона вислала 11 співробітників посольства РФ у Бухаресті з огляду на те, що їхня діяльність суперечила Віденській конвенції про

дипломатичні зносини. Наступного року держава вислала ще 40 співробітників російського посольства. На початку 2023 р. було також ухвалене рішення про припинення діяльності у Бухаресті російського центру культури та науки через поширення цієї установою пропаганди, дезінформації та виправдання воєнних злочинів Росії в Україні. А в березні 2024 р. Румунія ініціювала в рамках Європарламенту резолюцію щодо повернення свого національного золотого запасу, незаконно привласненого Росією з часів Першої світової війни [8].

Яскравим став також виступ президента Румунії Клауса Йоганніса на 79-й сесії Генеральній Асамблеї ООН 25 вересня 2024 р. щодо рішучої підтримки України всіма державами-членами ООН, сповнених рішучості дотримуватися міжнародного права і Статуту Організації Об'єднаних Націй. «Подивіться на жахливі глобальні наслідки російської війни проти України. Вона розв'язала найбільшу кризу безпеки в Європі за всю новітню історію, порушивши міжнародне право і спричинивши наслідки, що виходять далеко за межі Європи. У цьому контексті Румунія надала сильну, багатовимірну підтримку Україні та її народу, і ми маємо намір підтримувати її стільки, скільки буде потрібно», – сказав румунський лідер і наголосив, що «Румунія повністю підтримує мирну ініціативу президента Зеленського. Це єдиний підхід до забезпечення справедливого і тривалого миру, який повністю відповідає Статуту ООН і міжнародному праву» [14].

Українці добре знають про солідарність й підтримку Румунії та інших західних держав в ці трагічні для України воєнні часи і з вдячністю сприймають їхню допомогу у війні з російським агресором. Перебуваючи з робочим візитом в Бухаресті 10 жовтня 2023 р. президент України В. Зеленський зазначив, що передусім Україна вдячна Румунії за щире та масштабне допомогу, яка значно посилює наш захист. А також – за максимально конструктивну солідарність, яка дає нашим країнам змогу разом бути вагомими донорами безпеки для світу, зокрема продовольчої. «Ми вже налагодили співпрацю, яка підтримує стабільність багатьох інших народів, і можемо її ще розширити. Говоритимемо сьогодні про подальшу безпекову взаємодію, розвиток авіаційної та інших оборонних коаліцій, посилення нашої ППО, загальну архітектуру безпеки в регіоні Чорного моря та відносини з нашими партнерами. Цей візит принесе користь обом нашим народам» [15], – додав він. Румунська преса назвала його приїзд довгоочікуваним та історичним, хоча й запізним. Тоді само лідери обох країн оголосили про новий рівень відносин – стратегічне партнерство.

Загалом, румунська влада і більшість суспільства добре усвідомлюють: саме російська загроза є особливо небезпечною для Румунії, зокрема стала причиною нестабільності у Чорному морі, що позначається на румунських планах і добробуті. Показово, що у новій Стратегії національної оборони Румунії на 2020–2024 роки, затверджені в червні 2020 р., вперше після Другої світової війни прямо говориться про «агресивну поведінку Російської Федерації» і про «гібридні дії із милітаризації Чорноморського регіону», що

проводяться Москвою [16]. У зв'язку з цим необхідно зазначити, що російсько-українська війна повернула інтерес до Румунії як важливого актора південного флангу НАТО. Свідченням цього є, наприклад, регулярні військові навчання на території Румунії союзників у рамках НАТО із залученням підрозділів Збройних сил України, підписання в січні 2024 р. країнами-членами Альянсу – Румунією, Болгарією та Туреччиною – меморандуму про спільну боротьбу з мінами в Чорному морі [8]. Румунія у 2024 р. також приєдналася до 27 держав, що підписали з Україною безпекові угоди.

Нарешті, російсько-українська війна і героїчний опір українського народу російській агресії позитивно вплинули на ставленні румунів до своєї сусідки – України. Наприклад, згідно з опитуванням, проведеним восени 2022 р. «Українською призмою» у партнерстві з представництвом фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та у співпраці з дослідницькою компанією «Інфо-Сапієнс», у Румунії кількість тих, хто позитивно ставиться до України, становить 52%. 77% громадян Румунії вважають, що Україна має стати членом ЄС, а прийняття України до НАТО підтримують 72% румунів. Цікавим є також показник готовності надавати ще більше військової допомоги Україні. У Румунії тих, хто вважає, що Центральна Європа та держави Балтії повинні надавати Україні ще більшу військову допомогу, сягає 40%. Схожі результати й щодо економічної допомоги – 41% [2].

Щоправда, серед румунських політиків та частини румунського суспільства є й такі, котрі мріють про часи т. зв. «Великої Румунії», висувають територіальні претензії до сусідніх держав, зокрема й України. У вересні 2022 р., наприклад, колишній очільник міністерства закордонних справ та освіти Румунії Андрей Марга в одному із своїх публічних виступів безапеляційно заявив: «Я стверджую це з усією відповідальністю, Україна у неприродних кордонах. Вона має віддати свої території: Закарпаття – Угорщині, Галичину – Польщі, Буковину – Румунії, а Донбас і Крим – Росії. Це все території інших держав, не України» [17]. 25 жовтня 2022 р. було відправлено у відставку міністра оборони Румунії В. Динку, який закликав до миру в Україні на російських умовах, а 5 листопада 2022 р. Міністерство закордонних справ Румунії спростувало заяви В. Путіна про румунські територіальні претензії до України і висловилося за продовження допомоги ЄС і НАТО Україні в її супротиві російській агресії.

Досить красномовним є і такий факт. Якщо за результатами опитування, опублікованими Європейською радою з міжнародних відносин у березні 2023 р., загалом дві третини європейців вважали Росію противником своїх держав, то у Румунії лише 44% опитаних громадян були згодні з цим. Або такий приклад: за даними румунських ЗМІ, в березні 2023 р. позафракційна сенаторка парламенту Румунії Діана Шошоакє – засновниця маргінальної ультраправої партії S.O.S., подала законопроект, який пропонує денонсувати Договір про добросусідство і співробітництво України та Румунії 1997 року і

приєднати до Румунії «історичні території, які їй належали, а саме: Північну Буковину, Герцу, Буджак (Кагул, Болград, Ізмаїл), історичний Марамуреш та острів Зміїний». У відповідь, МЗС України рішуче засудило спробу поставити під сумнів територіальну цілісність України і підважити дух добросусідства між Україною та Румунією.

Утім, громадяни Румунії в питанні ставлення до російсько-української війни більшою мірою на боці України і підтримують її у боротьбі проти російського агресора. До того ж ця війна повернула інтерес до самої Румунії і стала аргументом на користь її спроб позиціонувати себе як бастион НАТО на Чорному морі. Підтвердженням цього стала Чорноморська безпекова конференція в Бухаресті 12-13 квітня 2023 р., що зібрала міністрів закордонних справ і оборони України, Румунії і Молдови та міжнародних партнерів. В ухваленій ними спільній заяві міністри зазначили, що три держави мають схожі безпекові занепокоєння та однакову зацікавленість у стабільному та безпечному Чорноморському регіоні. Вони підкреслили, що вторгнення Росії в Україну у 2022 році як продовження агресії, розпочатої у 2014 році, спричинило страждання та руйнування для мільйонів людей. Окрім військових атак на Україну, Росія продовжує використовувати широкий спектр гібридних тактик, спрямованих на подальше залякування України, Молдови та інших країн регіону. Міністри висловили готовність до тісної співпраці для зміцнення спільних можливостей з протидії російській пропаганді та зміцнення стійкості суспільств своїх країн, зокрема до дезінформації. Учасники зустрічі також підкреслили відданість суверенітету, територіальній цілісності та незалежності Молдови та України в межах їхніх міжнародно визнаних кордонів, що поширюються на територіальні води, а Чорне море визнали таким, що залишається територією стратегічного значення для безпеки європейського континенту та євроатлантичного регіону, і в цьому контексті назвали розширення Європейського Союзу, а також поглиблену співпрацю з НАТО ключовими в цьому стосунку і пообіцяли докладатимемо всіх зусиль, щоб продовжувати сильну європейську та євроатлантичну підтримку регіону. Нарешті, міністри у спільній заяві підкреслили важливість тристороннього формату діалогу та співпраці Румунія-Молдова-Україна для зближення трьох країн і підтвердили тверде бажання продовжувати координацію дій в цьому форматі [18].

Також не без активної участі румунського керівництва в день відкриття літньої сесії Парламентської асамблеї Організації з безпеки і співробітництва в Європі у Бухаресті 29 червня 2024 р. була ухвалена резолюція із засудженням 10-тирічної збройної агресії РФ проти України, якою визнала дії військово-політичного керівництва РФ та її збройних сил під час повномасштабного вторгнення геноцидом українського народу. Ця резолюція, яка складається з 70 пунктів, містить заклик 53 країн-учасниць ОБСЄ докладати зусиль для деокупації Криму та усіх окупованих територій України шляхом підтримки

Формули миру та Кримської платформи, а також створити Спеціальний трибунал для притягнення до відповідальності РФ за злочини, скоєні під час агресивної війни проти України, провести на міжнародному та національному рівнях розслідування масових злочинів армії РФ [19].

Важливою подією у зміцненні українсько-румунських партнерських відносин під час російсько-української війни став перший візит до Бухаресту новопризначеного міністра закордонних справ України Андрія Сибіги 18 вересня 2024 р., який провів низку зустрічей з керівництвом Румунії, під час яких закликав країни-сусіди ухвалити рішення про збиття ракет і дронів РФ над Україною. Зокрема, на зустрічі з міністеркою закордонних справ Румунії Лумініцою Одобеску А. Сибіга підтвердив стратегічні та добросусідські відносини між Україною та Румунією, а також подякував за системну підтримку Румунії вступу України до ЄС і НАТО. «Обговорили енергетичну стійкість, Чорноморську безпеку, військову допомогу. Дуже вдячні за румунську систему Patriot. Продовжуємо спільну роботу над просуванням Формули миру. Домовилися про взаємну повагу та найкращі європейські стандарти в захисті національних меншин обох країн», – зазначив глава МЗС України. Під час зустрічі з прем'єр-міністром Румунії Марчелом Чолаку обговорювались спільний прикордонний контроль, оборонне партнерство та свободу судноплавства. Також було досягнуто домовленості про проведення міжурядової зустрічі за участі Молдови для поглиблення регіональної співпраці. А в рамках зустрічі з Головою Сенату Румунії Ніколае Чуке український міністр висловив вдячність за підтримку України та наголосив на важливості оборонної співпраці, а також активізації процесу інтеграції України до ЄС і НАТО [20; 21; 22].

Необхідно також зазначити, що Румунія продовжує підтримувати Україну у її євроінтеграційних зусиллях. Наприклад, у жовтні 2024 р. в Ужгороді був проведений п'ятиденний тренінг для українських державних службовців обласних державних адміністрацій щодо європейських механізмів фінансування, а також поглиблення транскордонного співробітництва з країнами ЄС. Тренінг організований за підтримки Офісу Віце-прем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції – Міністерки юстиції України та Закарпатської ОДА, Міністерством закордонних справ Румунії та Румунським агентством з міжнародного співробітництва у сфері розвитку в межах підтримки та посилення спроможностей України на шляху до членства в ЄС. Це був вже другий тренінг для українських службовців, організований у співпраці з Міністерством закордонних справ Румунії та Румунською агенцією розвитку міжнародного співробітництва. Перший тренінг був присвячений підготовці українських державних службовців до перемовин про членство з ЄС [23].

Отже, українсько-румунське партнерство під час війни Росії проти України набуває стратегічного характеру і є вагомим стимулом для подальшого супротиву

українців російській агресії і, водночас, впровадження системних реформ із європейської трансформації українського суспільства.

В кінці 2024 року в Румунії має відбутися повне перезавантаження політичної системи. Майже одночасно в сусідній країні пройдуть президентські та парламентські вибори: перший тур президентських виборів пройде 24 листопада, а другий – 8 грудня, а між турами – 1 грудня – відбудуться й парламентські вибори. В Україні сподіваються, що після цих виборів, незважаючи на намагання Росії вплинути на них, збережеться курс нової румунської влади щодо підтримки нашої держави в її справедливій війні проти російської агресії. Адже, якщо і пройдуть до парламенту ультраправі популістські та антиукраїнські партії, зокрема AUR (Альянс за об'єднання румунів) і S.O.S., за які, за результатами опитування в кінці серпня 2024 р., готові були віддати голоси загалом близько 20% виборців Румунії, вони все одно залишаться в опозиції [24; 25].

Звісно, за мирного часу, і особливо в контексті переговорного процесу приєднання України до Європейського Союзу, в українсько-румунських відносинах можуть роз'ятритися старі рани. Зокрема, аналітики відносять до них проблему національних меншин, багаторічні розбіжності щодо судноплавства і екологічної безпеки у дельті Дунаю. Проте Румунія, на відміну від іншої сусідки України – Угорщини, налаштована на дружній діалог з Україною, а не на ультиматуми. Тож зі всією вірогідністю можна припустити, що за посередництва Брюсселя Бухарест та Київ зможуть вирішити всі проблемні питання двосторонніх відносин.

Список використаних джерел та літератури

1. Віднянський С. Російсько-українська війна та міжнародна спільнота: основні напрями, проблеми й деякі уроки західної підтримки України. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. Вип. 33: міжвідомчий збірник наукових праць*. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2024. С. 25-64.
2. Герасимчук С. Недооцінений союзник: чому "русофобія" Румунії так і не зробила її близьким другом України. *Європейська правда*. 24 березня. 2024. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/03/24/7158596/>
3. В МЗС Румунії визнали, що війна Росії в Україні торкнулася і їхньої країни. *Укрінформ*. 28 вересня. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3766989-v-mzs-rumunii-viznali-so-vijna-rosii-v-ukraini-torknulasa-i-ihnoi-kraini.html>
4. Янковський О., Бадюк О. Заяви з Румунії та Угорщини про «поділ України» та реакція в Україні. *Радіо Свобода*. 31 січня. 2024. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovu-a-rumuniya-uhorshchyna-dilyat-ukrayinu-reaktsiyu-v-okupatsiyi/32798484.html>
5. Глава МЗС Румунії: Україна має перемогти у війні з РФ, і я впевнений, що це станеться. *Європейська правда*. 22 квітня. 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/04/22/7138247/>
6. Замятін В., Юрчишин В. Війна, інтеграційний рух і Чорноморський чинник: недооцінені можливості. Центр Разумкова. Березень 2024. 18 с.

7. Присяжнюк М. Від суперечок до партнерства. Як війна змінила відносини України й Румунії. *Texty.org.ua*. 8 листопада. 2023. URL: <https://texty.org.ua/articles/111060/vid-superechok-do-partnerstva-jak-vijna-zmynyla-vidnosynu-ukrayiny-j-rumuniyi/>
8. Каракуц О. Актуальні тенденції зовнішньої політики Румунії. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/aktualni-tendentsiyi-zovnishnoyi-polityky-i-natsionalnoyi>
9. Президент Румунії: Агресія РФ проти України впливає на сталий розвиток у всьому світі. *Укрінформ*. 21 вересня. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3575901-prezident-rumunii-agresia-rf-proti-ukraini-vplivae-na-stalij-rozvitok-u-vsomu-sviti.html>
10. Віднянський С., Мартинов А. Війна Росії проти України та міжнародне співтовариство. К.: Парлам. вид-во, 2023. 336 с.
11. Редько Д. Румунія – Україна: як спільна історія змінює сусідів. *Укрінформ*. 26 серпня 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3558833-rumunia-ukraina-ak-spilna-istoria-zminue-susidiv.html>
12. Церковна В. Діяльність Союзу українців Румунії в контексті повномасштабної російсько-української війни. *Науковий вісник Ізмайльського державного гуманітарного університету. Серія: Історичні науки*. 2023. № 61. С. 83-97.
13. Кравченко О. Румунія всебічно підтримуватиме Київ у протидії збройній агресії Росії, – посол. *ЛБ.ua*. 7 листопада. 2022. URL: https://lb.ua/world/2022/11/07/535116_rumuniya_vsebichno_pidtrimuvatime.html
14. Президент Румунії: Мирна ініціатива Зеленського - єдиний підхід до забезпечення справедливого і міцного миру в Україні. *Інтерфакс-Україна*. 25 вересня. 2024. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/1016320.html>
15. Гордійчук І. Зеленський прибув до Румунії. *Главком*. 10 жовтня. 2023. URL: <https://glavcom.ua/country/politics/zelenskij-pribuv-do-rumuniji--961487.html>
16. Румунія в оборонній стратегії вперше розглядає Росію як країну-агресора. *Армія Inform*. 9 червня. 2020. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/06/09/rumuniya-v-oboronnij-strategiyi-vpershe-rozglyadaye-rosiyu-yak-krayinu-agresora/>
17. Політики в Румунії та Угорщині фантазують про «перемогу Росії». *Дзеркало тижня*. 17 вересня. 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/WORLD/politiki-v-rumuniji-ta-uhorshchini-fantazujut-pro-peremohu-rosiji.html>
18. Україна, Румунія і Молдова в Бухаресті домовилися про зміцнення відносин. *Українська правда*. 13 квітня. 2023. URL: <https://www.prawda.com.ua/news/2023/04/13/7397802/>
19. Парламентська асамблея ОБСЄ визнала дії Росії геноцидом українського народу. *Укрінформ*. 30 червня. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3880350-parlamentska-asamblea-obse-viznala-dii-rosii-genocidom-ukrainskogo-narodu.html>
20. Візит міністра закордонних справ України Андрія Сибіги до Румунії. *Посольство України в Румунії*. 20 вересня. 2024. URL: <https://romania.mfa.gov.ua/news/vizit-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-andriya-sibigi-do-rumuniyi>
21. Андрій Сибіга здійснив перший закордонний візит до Румунії. *Посольство України в Румунії*. URL: <https://romania.mfa.gov.ua/news/vizit-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-andriya-sibigi-do-rumuniyi>
22. Сибіга в Румунії закликав країни-сусіди ухвалити рішення про збиття ракет і дронів РФ над Україною. *Укрінформ*. 18 вересня. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3906909-sibiga-v-rumunii-zaklikav-krainisusidi-uhvaliti-risenna-pro-zbitta-raket-i-droniv-rf-nad-ukrainou.html>
23. Румунія долучилась до підготовки українських державних службовців до перемовин про членство з ЄС. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/rumuniya-doluchylas-do-pidgotovky-ukrayinskyh-derzhavnyh-sluzhbovtiv-do-peremovyn-pro-chlenstvo-z-yes/>

24. Герасимчук С. Румунія напередодні презавантаження: чи вплинуть подвійні вибори у сусідів на відносини з Україною. *Європейська правда*. 22 серпня. 2024. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/08/22/7192540/>
25. Павлюк О., Проц А. ЗМІ: Росія намагається вплинути на вибори президента Румунії. *Українська правда*. 11 листопада. 2024. URL: <https://www.prawda.com.ua/news/2024/11/11/7483949/>

References

1. Vidnyans'kyi, S. (2024). Rosiys'ko-ukrayins'ka viyna ta mizhnarodna spil'nota: osnovni napryamy, problemy y deyaki uroky zakhidnoyi pidtrymky Ukrayiny. *Mizhnarodni zv'yazky Ukrayiny: naukovy poshuky i znakhidky. Vyp. 33: mizhvidomchyy zbirnyk naukovykh prats'*. Kyiv: In-t istoriyi Ukrayiny NAN Ukrayiny, pp. 25-64. [In Ukrainian].
2. Herasymchuk, S. (2024, 24 bereznya). Nedootsinenny soyuznyk: chomu "rusofobiya" Rumuniyi tak i ne zrobyla yiyi blyz'kym druhom Ukrayiny. *Yevropeys'ka pravda*. [Online]. Available from: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/03/24/7158596/> [In Ukrainian].
3. V MZS Rumuniyi vyznaly, shcho viyna Rosiyi v Ukrayini torknulasya i yikhnoyi krayiny. (2023, 28 veresnya). *Ukrinform*. [Online]. Available from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3766989-v-mzs-rumunii-viznali-so-vijna-rosii-v-ukraini-torknulasa-i-ihnoi-kraini.html> [In Ukrainian].
4. Yankovs'kyi, O., Badyuk, O. (2024, 31 sichnya). Zayavy z Rumuniyi ta Uhorshchyny pro "podil Ukrayiny" ta reaktsiya v Ukrayini. *Radio Svoboda*. [Online]. Available from: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-rumuniya-uhorshchyna-dilyat-ukrayinu-reaktsiyu-v-okupatsiyi/32798484.html> [In Ukrainian].
5. Hlava MZS Rumuniyi: Ukrayina maye peremohty u viyni z RF, i ya vpevnenyy, shcho tse stanet'sya. (2022, 22 kvitnya). *Yevropeys'ka pravda*. [Online]. Available from: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/04/22/7138247/> [In Ukrainian].
6. Zamyatin, V., Yurchyshyn, V. (2024). Viyna, intehratsiynny rukh i Chornomors'kyi chyennyk: nedootsineni mozhlyvosti. *Tsentr Razumkova*. [In Ukrainian].
7. Prysyzhnyuk, M. (2023, 8 lystopada). Vid superechok do partnerstva. Yak viyna zminyla vidnosyny Ukrayiny y Rumuniyi. *Texty.org.ua*. [Online]. Available from: <https://texty.org.ua/articles/111060/vid-superechok-do-partnerstva-jak-vijna-zminyla-vidnosyny-ukrayiny-j-rumuniyi/> [In Ukrainian].
8. Karakuts, O. Aktual'ni tendentsiyi zovnishn'oyi polityky Rumuniyi. [Online]. Available from: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/aktualni-tendentsiyi-zovnishnoyi-polityky-i-natsionalnoyi> [In Ukrainian].
9. Prezdyent Rumuniyi: Ahresiya RF proty Ukrayiny vplyvaye na stalyy rozvytok u vs'omu sviti. 2022, 21 veresnya). *Ukrinform*. [Online]. Available from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3575901-prezident-rumunii-agresia-rf-proti-ukraini-vplivae-na-stalij-rozvitok-u-vsomu-sviti.html> [In Ukrainian].
10. Vidnyans'kyi, S., Martynov, A. (2023). *Viyna Rosiyi proty Ukrayiny ta mizhnarodne spivtovarystvo*. Kyiv: Parlam. vyd-vo. [In Ukrainian].
11. Red'ko, D. (2022, 26 serpnia). Rumuniya – Ukrayina: yak spil'na istoriya zminyuye susidiv. *Ukrinform*. [Online]. Available from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3558833-rumunia-ukraina-ak-spilna-istoria-zminue-susidiv.html> [In Ukrainian].
12. Tserkovna, V. (2023). Diyal'nist' Soyuzu ukrayintsiv Rumuniyi v konteksti povnomasshtabnoyi rosiys'ko-ukrayins'koyi viyny. *Naukovyy visnyk Izmayil's'koho derzhavnogo humanitarnoho universytetu. Seriya: Istorychni nauky*, 61, pp. 83-97. [In Ukrainian].
13. Kravchenko, O. (2022, 7 lystopada). Rumuniya vsebichno pidtrymuvatyme Kyiv u protydyi zbroyniy ahresiyi Rosiyi, – posol. *LB.ua*. [Online]. Available from:

- https://lb.ua/world/2022/11/07/535116_rumuniya_vsebichno_pidtrimuvatime.html
[In Ukrainian].
14. Prezydent Rumuniyi: Myrna initsiatyva Zelens'koho – yedynyy pidkhid do zabezpechennya spravedlyvoho i mitsnoho myru v Ukrayini. (2024, 25 veresnya). *Interfax-Ukrayina*. [Online]. Available from: <https://interfax.com.ua/news/general/1016320.html> [In Ukrainian].
 15. Hordiychuk, I. (2023, 10 zhovtnya). Zelens'kyy prybuv do Rumuniyi. *Hlavkom*. [Online]. Available from: <https://glavcom.ua/country/politics/zelenskij-pribuv-do-rumuniji--961487.html> [In Ukrainian].
 16. Rumuniya v oboronnyy stratehiyi vpershe roz'hlyadaye Rosiyu yak krayinu-ahresora. (2020, 9 chervnya). *Armiya Inform*. [Online]. Available from: <https://armyinform.com.ua/2020/06/09/rumuniya-v-oboronnij-strategiyi-vpershe-rozglyadaye-rosiyu-yak-krayinu-agresora/> [In Ukrainian].
 17. Polityky v Rumuniyi ta Uhorshchyni fantazuyut' pro "peremohu Rosiyi". (2022, 17 veresnya). *Dzerkalo tyzhnya*. [Online]. Available from: <https://zn.ua/ukr/WORLD/politiki-v-rumuniji-ta-uhorshchyni-fantazujut-pro-peremohu-rosiji.html> [In Ukrainian].
 18. Ukrayina, Rumuniya i Moldova v Bukharesti domovylysya pro zmitsnennya vidnosyn. (2023, 13 kvitnya). *Ukrayins'ka pravda*. [Online]. Available from: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/04/13/7397802/> [In Ukrainian].
 19. Parlament s'ka asambleya OBSYE vyznala diyi Rosiyi henotsydom ukrayins'koho narodu. (2024, 30 chervnya). *Ukrinform*. [Online]. Available from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3880350-parlamentska-asamblea-obse-viznala-dii-rosii-genocidom-ukrainskogo-narodu.html> [In Ukrainian].
 20. Vizyt ministra zakordonnykh sprav Ukrayiny Andriya Sybihy do Rumuniyi. (2024, 20 veresnya). *Posol'stvo Ukrayiny v Rumuniyi*. [Online]. Available from: <https://romania.mfa.gov.ua/news/vizit-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-andriya-sibigi-do-rumuniji> [In Ukrainian].
 21. Andriy Sybiha zdiysnyv pershyy zakordonnyy vizyt do Rumuniyi. *Posol'stvo Ukrayiny v Rumuniyi*. [Online]. Available from: <https://romania.mfa.gov.ua/news/vizit-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-andriya-sibigi-do-rumuniji> [In Ukrainian].
 22. Sybiha v Rumuniyi zaklykav krayiny-susidy ukhvalyty rishennya pro zbyttya raket i droniv RF nad Ukrayinoyu. (2024, 18 veresnya). *Ukrinform*. [Online]. Available from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3906909-sibiga-v-rumunii-zaklykav-krainisusidi-uhvaliti-risenna-pro-zbitta-raket-i-droniv-rf-nad-ukrainou.html> [In Ukrainian].
 23. Rumuniya doluchylas' do pidgotovky ukrayins'kykh derzhavnykh sluzhbovtsiv do peremovyn pro chlenstvo z ES. [Online]. Available from: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/rumuniya-doluchylas-do-pidgotovky-ukrayinskykh-derzhavnykh-sluzhbovtsiv-do-peremovyn-pro-chlenstvo-z-yes/> [In Ukrainian].
 24. Herasymchuk, S. (2024, 22 serpnya). Rumuniya naperedodni Perezavantazhennya: chy vplynut' podviyni vybory u susidiv na vidnosyny z Ukrayinoyu. *Yevropeys'ka pravda*. [Online]. Available from: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/08/22/7192540/> [In Ukrainian].
 25. Pavlyuk, O., Prots, A. (2024, 11 lystopada). ZMI: Rosiya namahayet'sya vplynuty na vybory prezidenta Rumuniyi. *Ukrayins'ka pravda*. [Online]. Available from: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/11/11/7483949/> [In Ukrainian].

Vidniansyi S., Vovkanych I. Attitude of the Authority and Society of Romania towards Russia's war against Ukraine.

The article examines the evolution of Ukrainian-Romanian relations, which have acquired a new quality and special significance after the start of the Russian-Ukrainian war in 2014. It is noted that for a long time the neighboring countries were largely terra incognita to each other. Since the beginning of the illegal temporary occupation of Crimea by the Russian Federation in 2014, the Republic of Romania has condemned the Kremlin's aggressive actions and supported the territorial

integrity of Ukraine, joined all European sanctions against Russia due to the violation of the territorial integrity of Ukraine, provided diplomatic support for Ukraine and its European integration course in the international arena, and deepened bilateral relations.

The turning points in Ukrainian-Romanian relations were the Revolution of Dignity in 2013-2014 in Ukraine, as well as the beginning of the Russian-Ukrainian war and especially the tragic events of February 2022 – the large-scale Russian invasion of Ukraine. The day of February 24, 2022 significantly changed the perception of Ukrainians by Romanians, as well as the attitude of Ukrainians towards Romania. In particular, from the very beginning of the war, the President and Government of Romania condemned Russia's aggressive actions and, together with the public, the diaspora and the Romanian national community of Bukovina, support Ukraine and Ukrainians, providing them with comprehensive assistance, because Romanians understand, as the President of the Republic of Romania, Klaus Iohannis, emphasized, that “Ukraine is currently fighting and defending not only itself, but for all of Europe”.

Keywords: *Romania, Ukrainian-Romanian relations, Russian-Ukrainian war, large-scale Russian aggression against Ukraine.*